

Répási Krisztián

Új rendőrségi stratégia, régi gondok

A második Orbán-kormány megalakulása a rendfenntartó szerveken, így a rendőrségen belül is személycserék sorozatát hozta magával, melyek a Fidesz kommunikációja szerint közbiztonság helyreállítása és a rendőrség eredményesebb működése érdekében születtek. A nyilatkozatokból kiderül, miként képzelhetjük el a közbiztonságot és a rendőrséget érintő reformokat.

Formálódó közbiztonsági stratégia

Az országos rendőrfőkapitány kihangsúlyozza, hogy az új közbiztonsági stratégia az emberek biztonságérzetének javítását célozza meg, melynek sarokköve, hogy négy év alatt vidéken, főleg a kistelepüléseken a megszűnjenek a legégetőbb problémák, konkrétabban szólva ne kelljen az embereknek attól félniük, hogy fiatalok rablók az életükre törnek, vagy kirabolják őket. Azonban Orbán Viktor kijelentésével szemben, miszerint két hét alatt rend lesz, Hatala egy teljes parlamenti ciklust felölelő tervet készül megvalósítani.

A stratégia egyik pillére a csapaterősítésen és az ezzel szorosan összefüggő határozott fellépésen nyugszik, ennek lényeges mozzanatai egyrészt a Készenléti Rendőrség korábban megszüntetett miskolci egységének újbóli felállítása, másrészt a készenlétek azon településekre történő kivezénylése volt, ahol a romák és a rendőrök között olyan mértékű konfliktusok alakultak ki, amiket a helyi erők már nem tudtak kezelni.

A koncepció másik lényeges eleme, hogy a településeken szolgálók állandó kapcsolatot tartsanak fenn a lakossággal annak érdekében, hogy meg tudják oldani

az ott élők problémáit, együttműködve a bűnmegelőzésben nagy segítséget nyújtó polgárőrséggel.

Fontos szerephez jut még a tekintély és az emberek bizalmának visszaszerzése. Előbbi alatt a törvények betartatását, illetve szükség esetén a kényszerítő intézkedések alkalmazását kell érteni, míg az utóbbi az emberi méltóság tiszteletben tartását, a jogszabályok betartását és nem utolsó sorban a szakmai alázatot jelenti. Hatala ugyanis „szívügyének” tartja, hogy a rendőrök ne csak „alibi” munkát végezzenek, hanem az emberek lássák azt, hogy mindent megtesznek a siker érdekében, így a lakosság az esetleges kudarcokat is könnyebben elfogadja. A stratégia jogi háttérét képező büntetőpolitikai változásokban is – a közbiztonság javítása mellett – felfedezhető az a szándék, ami a rendőrség jobb megítélését és a közte, illetve a lakosság közötti távolság csökkentését tűzte ki célul. Ennek eklatáns példája, hogy a jegyző helyett újra a rendőrség nyomoz a húszezer forintnál kisebb kárértékű vagyon elleni szabálysértésekben.

Pintér Sándor radikálisabb elképzelésekkel egészíti ki a rendőrfőkapitány által vázolt cselekvési tervet: szerinte meg kell tisztítani az utcákat a koldusoktól és azoktól, akik „rontják az ország hangulatát”, hadat üzenve a „munkát megvetőknek” is, akiket majd rá fognak szoktatni a munkára.

A főkapitány és a belügyminiszter nyilatkozatait olvasva az új rendőrségi stratégia jelenlegi formáját leginkább a tűzoltáshoz lehetne hasonlítani, ugyanis több fontos dologról eddig még nem esett szó. A feltehetően még kialakulóban lévő koncepció jelen pillanatban csak a látványos, a média ingerküszöbét meghaladó eseményekre koncentrál. Sem Hatala József, sem Pintér Sándor nem ejt szót például olyan, az egész országot mételyező problémáról, mint a családon belüli erőszak. A belügyminiszter és Orbán Viktor diskurzusában az áldozatvédelem elsősorban a vidéken élő, kisebb súlyú bűncselekmények, vagy rablótámadások áldozatául eső

emberekre irányul, holott a fogalom ugyanúgy érvényes a bántalmazott nők és gyerekek védelmére is.

A bűnmegelőzéssel kapcsolatos, nyilvánosságra hozott koncepció hiánya ugyancsak szembetűnő, mert a polgárőrséggel és a lakossággal való szorosabb együttműködésen kívül semmit nem lehet megtudni arról, hogy a rendőrség pontosan miként képzeli a bűnmegelőzéssel összefüggő teendőket, de hasonlókat lehetne elmondani a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekről és az erőszakos utcai megmozdulások kezeléséről is. Kérdéses még Pintér, a koldusokat, az „ország hangulatát rontó” egyéneket és a „munkát megvetőket” érintő „munkaügyi reformjának” életképessége is, ugyanis a belügyminiszter nem jelöli meg, hogyan és milyen forrásokból próbálna munkahelyeket teremteni ezeknek az embereknek. Ami pedig a nemrégiben Borsodban és Szabolcsban végrehajtott csapaterősítést illeti, azokat nem új állománnyal, hanem jórészt régóta alkalmazásban lévő rendőrökkel végeztették el, akik vagy túlmunkával, vagy új feladatkörbe helyezve kerültek utcai szolgálatra.

Véleményünk szerint a választási kampányt idéző nyilatkozatok és elnagyolt, közbiztonsággal kapcsolatos koncepció helyett olyan átfogó és minden területet lefedő stratégia létrehozása lenne szükséges, aminek a nyilvánosságra tartozó részeit tárgyilagosan és szakszerűen kéne közölni a nyomtatott és elektronikus médiában, valamint a jelenleg fejlesztés alatt álló Belügyminisztérium honlapján. Példaként lehetne felhozni erre egyrészt az olasz belügyminisztérium weboldalát, ahol a fontosabb bűncselekményfajták elleni stratégia – igaz, egy picit vázlatosan, de mégiscsak – megismerhető. Másrészt meg lehetne említeni a cseh belügyminisztérium honlapját is, ahol letölthető dokumentumokban olvashatók, többek között a szélsőséges szervezetekkel szembeni és a bűnmegelőzéssel kapcsolatos koncepciók, konkrét célkitűzésekkel, célcsoportok megjelölésével és cselekvési terv kidolgozásával egyetemben.

Az átfogó közbiztonsági stratégia kidolgozása együtt kell, hogy járjon a rendőrségen belüli változásokkal: a főkapitány szerint a rendvédelmi szerv több akadállyal is szembesül – szakmaival és gazdaságival egyaránt –, amik miatt nem tudja megfelelően ellátni a feladatát.

Rendszerkritika és reformelképzelések

Annak ellenére, hogy a határőrség integrációja után végrehajtott létszámelosztás következtében máig vannak súlyeltolódások a megyei főkapitányságok között, a hivatásos állományon belüli háromezer fős létszámhiány erősen érezteti a hatását, különösen igaz ez hazánk konfliktusoktól leginkább átitatott térségeire, Észak- és Kelet-Magyarországra.

A másik lényeges probléma, hogy az elmúlt években jelentősen esett a szakmai színvonal. Tényként kezelendő, hogy a 42-43 000 fős állomány 15 000 munkatársának tíz évnél kevesebb szolgálati ideje van, az ötven éven felüliek száma pedig 400-450 fő között mozog. Az elmúlt években sokan inkább a biztos nyugdíj mellett döntöttek, elhagyva a testületet azért, mert nem látták biztosítottnak a jövőjüket. Ez nemcsak létszámvesztéshez vezetett, hanem ahhoz is, hogy túl sok lett a fiatal, szakmai tapasztalattal nem, vagy alig rendelkező parancsnok. A rendőrfőkapitány szerint a fiatal állomány nem tud megfelelően kezelni egyes konfliktusos helyzeteket, és ezek a kudarok az elhivatottság kialakulását érintően komolyan visszaütnek.

A gazdasági problémák pedig az egyenruhások filléres gondjaiban, valamint a rendőrség hatmilliárd forintos adósságában öltenek testet, ami a megyei főkapitányságok előrejelzései alapján az év végére akár a húszmilliárdot is elérheti.

Az országos rendőrfőkapitány a létszámhiány csökkentésére és a szakmai színvonal emelésére a gyógyírt egyrészt az Orbán Viktor által is említett életpályamodell

kidolgozásában, másrészt a felvételi követelmények szigorításában és a továbbképzésekben keresné.

Az életpályamodell azon az elképzelésen alapszik, hogy ha a fiatal rendőrnek nincs jövőképe, illetve bizonytalannak tűnik a megélhetése, akkor nem lehet tőle elvárni, hogy jól teljesítsen, emiatt létfontosságú, hogy a rendőrök számára világos legyen, mit érhetnek el a szakmában, és ebből hogyan tudnak megélni. A tervek szerint a testület az egzisztenciális karrier lehetőségének felmutatásával megteremti majd a kedvező feltételeket, de a siker eléréséhez a fiatal egyenruhásoknak is meg kell dolgozni. Hatala úgy véli, nemzetközi példákban megfelelően a magyar rendőröknek is megfelelő aktivitást kell mutatniuk, továbbképzésekre kell eljárniuk, bizonyos időközönként vizsgát téve az új jogszabályokból és szakmai ismeretekből, így a későbbiekben komolyabb beosztásokba juthatnak és a nyugdíjuk is biztosítva lesz.

A szakmai munka eredményesebbé tételének érdekében a képzést is át kellene alakítani, ami többek között a toborzási gyakorlat megváltoztatását, a jelentkezőknél alkalmazott szűrő felállítást, valamint a tiszthelyettes- és tisztképzés oktatási módszerének újragondolását jelentené.

Az alaposan kidolgozottnak tűnő szervezeti és képzési reform számos eleme – különösen a létszámnövelés, illetve, hogy az életpályamodell valóban egy élhető és vállalható karrierhez vezető utat nyisson meg – hatalmas összegeket igényel. Hatala József elképzeléseihez a belügyminiszter és Orbán Viktor egyenlőre partnernek bizonyulnak, ígéretet téve, hogy jelentős fejlesztési pénzeket fognak ölni a rendőrségbe, kifizetve a testület adósságát is. Azonban kérdéses, hogy tényleg meg lesz-e rá a fedezet, továbbá arról sem esett még szó, hogy a szakmai tapasztalat hiányát – ami nemcsak finansziális probléma – miként kísérik meg pótolni rövid távon. Hatala koncepciója a rendőrök „élethosszig tartó” tanulásáról és szakmai fejlődéséről jónak tűnik, azonban ez nem négy év alatt fog megvalósulni.

Az új kormány közbiztonsági stratégiája egy erős, kihívásokra reagálni tudó, tekintélyét visszaszerzett rendőrség képét igyekszik visszatükrözni. A koncepció az ország magas bűnözési rátájával rendelkező vidékeire koncentrál, célul tűzve ki maga elé, hogy a csapaterősítéssel, a Btk-szigorítással és a lakossággal való kapcsolattartás segítségével jelentősen csökkenti a bűncselekmények számát. A stratégia jelenlegi formájának – amit Pintér István a nemkívánatosnak ítélt elemek „eltakarításával” és munkára kényszerítésével egészít ki – legnagyobb hiányossága, hogy olyan fontos területekről, mint a bűnmegelőzés vagy a minden évben számos nő halálát okozó családon belüli erőszakról nem ejt szót, csak azokra a problémákra fókuszál, amiket mindennap hallhatunk a TV-ben, vagy olvashatunk az újságokban. Ehelyett Csehországhoz és Olaszországhoz hasonlóan szükségesebb lenne először részletesen kidolgozni a rendőrség cselekvési tervét, és aztán populizmustól mentesen közzétenni a koncepció közvéleményre tartozó elemeit.

A közbiztonsági stratégia megvalósításával párhuzamosan magában rendőrségen belül is számos változtatásokat vinnének véghez. A fontosabb problémákként megjelölt létszámhiányra, alacsony szakmai színvonalra és gazdasági bajkora elsősorban az életpályamodell kidolgozásával, az egyenruhások továbbképzésre küldésével, a képzések átalakításával, szigorúbb felvételi követelményekkel és nem utolsósorban rengeteg pénzzel próbálnak megoldást találni.

Felhasznált források

- Fekete Gy. Attila: Nem a megfutamított kisrendőrökön kell elverni a port, *Népszabadság*, 2010-07-24: http://nol.hu/belfold/20100724-mindent_ujra_kell_kezdeni
- Határozott fellépés: a polgárok igényeire figyel a rendőrség, *Magyar Nemzet*, 2010-07-26.
- Huth Gergely: Pintér Sándor: Nem ismerem tabutémát, *Magyar Hírlap*, 2010-07-29: http://www.magyarhirlap.hu/interju/pinter_sandor_nem_ismerek_tabutemat.html
- Az Olasz Belügyminisztérium hivatalos honlapja: <http://www.interno.it>
- A Cseh Belügyminisztérium hivatalos honlapja: <http://www.mvcr.cz/>